

Inspiratiedag Erfgoeddag 26/09/2013



## GRENZELOZE PUBLIEKSWERKING

ATLAS  
Huis van Diversiteit en Inburgering  
Stad Antwerpen  
Tom Van Mieghem



## GRENZELOZE PUBLIEKSWERKING INTERCULTURALISERING EN ERFGOED

- Wat mag u verwachten?
  - Inleiding superdivers Antwerpen - Atlas Publiekswerking
  - Niet te veel theorie, nadruk op producten en resultaten
  - Inspiratie door voorbeelden Atlas Publiekswerking
  - Uitlechten van enkele meer erfgoedgerelateerde projecten (Reizend Brood, Hier Ben Ik, Vlamigrant,...)
  - samenwerking met ECM
  - samenwerking met Erfgoedpartners (RSL, MAS, Collectie Antwerpen,...)
  - Kans tot vragen



STAD ANTWERPEN

2



## INTERCULTURALISERING ERFGOED

FARO- publicaties

- "Haas of schildpad? Werken aan interculturaliteit in je (erfgoed)organisatie" [http://www.faronet.be/files/pdf/pagina/haas\\_of\\_schildpad.pdf](http://www.faronet.be/files/pdf/pagina/haas_of_schildpad.pdf)
- "Gedeeld verleden, gedeelde toekomst. Erfgoed als hefboom voor integratie" <http://www.faronet.be/migratie>
- Enkele projecten doorgelicht:
  - Hier ben ik!
  - Spoorzoekers
  - Spelmozaïek
  - Week van de Smaak
  - 50j migratie



STAD ANTWERPEN

3



"Erfgoed kan een heel belangrijke rol spelen voor zowel oud- als nieuwkomers. Aandacht voor hun erfgoed geeft ze in de eerste plaats een gevoel van **erkenning en respect** voor hun verleden. Ook komen ze in contact met de geschiedenis van de plek waar ze wonen, waardoor ze meer **verbondenheid** creëren met deze plaats."

STAD ANTWERPEN

4

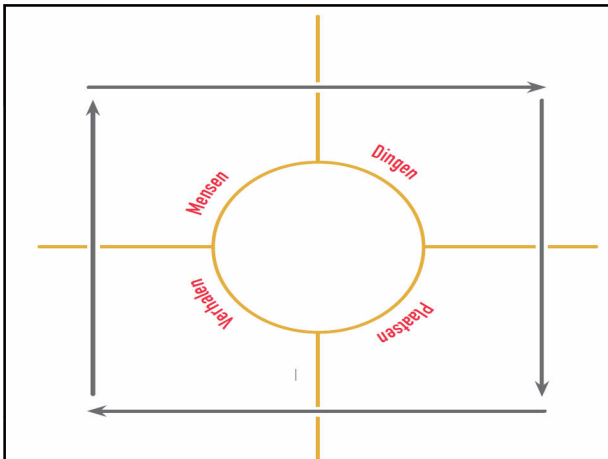


## Interculturalisering - vier domeinen

- **organisatiebeleid:** het diversiteitsprincipe, met interculturalisering als onderdeel, moet terug te vinden zijn in de missie, visie en strategische doelen van de organisatie.
- **personeelsbeleid:** medewerkers zijn bereid het proces en de principes mee te dragen, bepaalde gewoontes te veranderen en krijgen de kans hierover mee na te denken.
- **cliënteel:** werken aan draagvlakvergroting en participatie van nieuwe cliënten bij het aanpassen van het aanbod. Het aanbod moet herkenbaar en aantrekkelijk worden voor het (allochtoon) cliënteel.
- **aanbod:** de dienstverlening en/of de producten worden onder de loep genomen vanuit het diversiteitsprincipe waarbij rekening wordt gehouden met de specifieke noden van een divers cliëntenbestand.

STAD ANTWERPEN

6



## Superdiversiteit in Antwerpen

- Inwoners: 512.000
- Nationaliteiten: 179
- Herkomst: 58.000 Marokko, 22.000 Nederland, 20.000 Turkije, 11.000 Polen, 9000 Joegoslavië,...42% wortels in een andere cultuur, 56% van de jongeren
- Gastarbeiders – migranten – allochtonen – ECM – nieuwe Belgen - ...
- Talen: meertalige realiteit, 30% moedertaal niet Nederlands, 46% leerlingen basisonderwijs thuis geen Nederlands,
- Levensbeschouwing: 70 katholieke en 150 protestantse kerken, 53 moskeeën, 32 synagogen,...

Kansarmoede: 25%  
Holebi

8



## Atlas, het Antwerpse huis voor diversiteit en inburgering [www.atlas-antwerpen.be](http://www.atlas-antwerpen.be)

- Kantoorgebouw met loketfunctie
- Documentatiecentrum docAtlas, Het Huis van het Nederlands, het Onthaalbureau Inburgering, Servicepunt voor Vrijwilligers, Servicepunt voor Verenigingen
- Kenniscentrum en informatieknooppunt
- Ontmoetingscentrum met een aanbod sensibiliserende en informerende activiteiten over samenleven in diversiteit.



STAD ANTWERPEN

9



## Atlas publiekswerking - Doelstellingen

- Informeren: onwetendheid veroorzaakt onverdraagzaamheid en onbegrip
  - correct en objectief informeren over de verscheidenheid
  - genuanceerd beeld vormen
  - vooroordelen voorkomen
  - nieuwsgierigheid en interesse aanmoedigen
- Sensibiliseren / dialoog
  - leren van mensen met andere opvattingen
  - eigen waarheid is niet de enige
  - kritisch kijken naar eigen opvattingen
- Ontmoeten in diversiteit
  - mensen samen brengen, mekaar leren kennen en begrijpen
- Activeren
  - inschakelen, actief deelnemen
  - Vrijwilligers
- Verrijking van diversiteit tonen

STAD ANTWERPEN

10



## Atlas Publiekswerking

- Brede Diversiteit als corebusiness: multicultureel samenleven, interlevensbeschouwelijke dialoog, meertaligheid, holebi, gender, intergenerationeel samenleven, armoede, handicap...(veranderende stad en complexe samenleving)
- Actief receptief: netwerking, werving en ondersteunen initiatieven partners of burgers

STAD ANTWERPEN

11



## Atlas Publiekswerking

- Eigen programmatie:
  - divers aanbod (hoog- en laagdrempelig, verschillende werkvormen)
  - maatwerk doelgroepen adhv expocontent (erkenning en herkenning) en randprogramma (workshops, geleide bezoeken, debatten, lezingen, themawandeling, films en documentaires, dialoog en ontmoeting, evenementen)
  - Films, lezingen, debatten, infoavonden en ontmoetingsmomenten rond het thema brede diversiteit en inburgering: Cine Pistolé, Cine Doc, Soiree Migree, Tedx, Stadsfestival Antwerpen Vandaag,...
  - Educatieve wandelingen: Generatie Borgerhout, Schoon Volk, Cordoba aan de Schelde, Blinde Ziener,...

STAD ANTWERPEN

12

**A Atlas Publiekswerking**

- Projectwerking: tentoonstelling als hefboom of rode draad om gedurende een langere periode rond een universeel thema te werken (zoeken naar gemeenschappelijkheid!)
- Gasttentoonstellingen: Jongens en Meisjes (gender), Entering Europe (clandestiene migratie), Courage in Kleur (armoede), Wonen op Wielen (woonwagenbewoners), Reclaim (mixed id), Afrikaanse Albino's, Kunst zonder Beperking, Onze Zorg in Beeld, Spelmozaïek, (50j migratie, 100j Grote Oorlog?)...

STAD ANTWERPEN 13

**A Atlas Publiekswerking: informeren – sensibiliseren - interactie en dialoog**

- Atlas-producties:
  - Met Andere Woorden (over taal)
  - Reizend Brood (Week van de Smaak)
  - Schoon Volk (over de invloed van je uiterlijk op je dagelijkse leven)
  - Hier Ben Ik! (Migratieverhalen, ism RedStarLine en Onthaalbureau Inburgering Antwerpen)
  - Generatie Stad (over wat jong en oud met elkaar bindt)
  - Vlamigrant (over migratie van Vlamingen vroeger en nu)
  - Gelooft in Mij (over geloof en levenbeschouwing)
  - Overal Taal (over Nederlands, ism Huis van het Nederlands)
- Expotheek: eigen sensibiliserende expo's of bestaande expo's in beheer.
- [www.atlas-antwerpen.be](http://www.atlas-antwerpen.be)

STAD ANTWERPEN 14

**Over-leven**  
Armoede in Antwerpen

**A Kunst zonder beperking**

**RECLAIM**  
Fototentoonstelling van Fayez Masmoudi over de zoektocht naar het graf van haar vader in Marokko.

**Fototentoonstelling**  
ALBINISME, EEN ANDERE KIJK van 6 tot en met 27 februari in Atlas

STAD ANTWERPEN 15

**Entering Europe**  
1 | 6 | 13 | 8 | 2010

**A fotententoonstelling**

**GELOOF IN MIJ**  
Fototentoonstelling over geloof en levenbeschouwing in Antwerpen.

Panelgesprek - God op school donderdag 23 mei om 19-30 uur  
Met: Mirke Van Hecke - Ahmed Azizou & Dick Wouters

Panelgesprek - Gelooft in Antwerpen donderdag 15 juni om 19-30 uur  
Met: Patrick Louchuyck - Ulrick Rutauw - Mohamed Chelouani & Hendrik Hoet

STAD ANTWERPEN **Trouw semako** 03 338 70 11

**A Spelmozaïek**

Een verrassende tentoonstelling over de diversiteit en geschiedenis van gezelschapspellen

**WOENSDAG 6 MAART**  
**ZONDAG 21 APRIL**  
ATLAS

**TOEGANG: GRATIS**

STAD ANTWERPEN 03 338 71 30 [www.atlas-antwerpen.be](http://www.atlas-antwerpen.be)

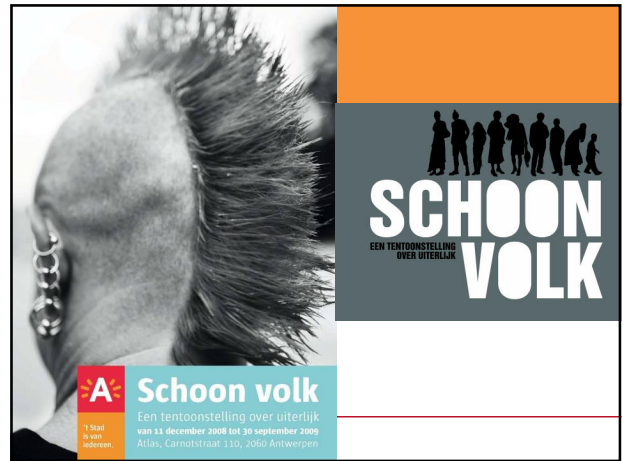
**A HIER BEN IK!**

EXPO  
STERKE VERHALEN OVER FAMILIE EN MIGRATIE  
17|12|2010 – 16|02|2011

ATLAS Carnotstraat 110 Antwerpen

Hier ben ik! is een samenwerking van musea Red Star Line, MAS, Atlas en Onthaalbureau Inburgering.

STAD ANTWERPEN [www.redstarline.be](http://www.redstarline.be) +32 3 204 03 51



**A** **Schoon Volk – Waarom?**

Over alle vormen van diversiteit heen speelt het uiterlijk vaak een essentiële maar onderbelichte - want vaak onbewuste- rol. Of het nu gaat om eerste indrukken, 'mensen kijken', racisme op basis van huidskleur, uniformen, schoonheidsidealen of huidziektes, mensen koppelen heel vaak oordelen en vooroordelen aan uiterlijke kenmerken die vaak als vreemd, grappig of lelijk worden beschouwd omdat ze verschillen van de eigen verwachtingen en vanzelfsprekendheden. Schijn bedriegt!

STAD ANTWERPEN 21

**A** **Schoon Volk**

Sensibiliserend project rond diversiteit op vlak van uiterlijk:

- Leeftijd: jeugd en vergrijzing
- Etniciteit
- Religies, culturen en subculturen
- Handicap
- Armoede
- Gestalte: groot / klein, dun / dik,...
- Mooi / lelijk
- ...

Discriminatie op basis van huidskleur (racisme), schoonheid ("lookism"), geslacht (seksisme), sociale klasse (classisme), seksuele voorkeur (homofobie), leeftijd ("ageism") en andere zijn wijdverbreid maar zelden benaderd en gebundeld vanuit de gemeenschappelijke noemer "uiterlijk".

STAD ANTWERPEN 22



**A** **Schoon Volk – 9 thema's**

1. Kijken naar jezelf
2. Schoonheidsidealen - belang van schoonheid
3. Veranderend lichaam (ouder worden, ongeval of ziekte, esthetische chirurgie, tattoo en piercing)
4. Pesten, discriminatie en racisme
5. Kansen op de arbeidsmarkt
6. Kijken naar anderen (eerste indruk, (voor)oordelen,...)
7. Kledij en status, mode, dresscode
8. Kledij en subculturen
9. Media

STAD ANTWERPEN 24

### Lollikerds worden godiscrimineerd

## Brunettes zijn succesvoller dan blondines

Can ik u helpen dames?

STAD ANTWERP

## Educatie - programmatie

- Reizende tentoonstelling
- Publieksactiviteiten (lezing, debat, film,...)
- Publicatie
- Educatieve workshops
- Educatieve map
- Schoon Volk - wandelingen

STAD ANTWERP

DNA ontrafeld - Genetische diversiteit

## Schoon volk in 't stad

Straattentoonstelling gedurende de hele zomer in 't stad

't Stad is voor iedereen.

STAD ANTWERP

## Generatie Stad

www.generatiestad.be  
03 338 71 30

't Stad is voor iedereen.

STAD ANTWERP

## EN NIEUWE GENERATIE, EN NIEUW GELEID

Citybook

## DE PROTESTGENERATIE

## DE GENERATIE X

### HET ZOEKEN NAAR EEN AANGENAME PLEK OM TE WONEN

### HET DOORBREKEN VAN SOCIAAL EN DIGITAAL ISOLEMENT

### VERGRIJZEN

# Het Reizende Brood

Reis rond de wereld in 60 broden

Brood is de moeder van alle voedingsmiddelen. Er zijn variëteiten dat brood reeds in de prehistorie op het menu stond. Brood neemt dus ook een voorname plaats in bij tal van culturen en gemeenschappen, waarmee in verschillende vormen en formaten in met uiteenlopende ingrediënten en smaken. Hierbij komt dat brood doorheen de geschiedenis en in verschillende culturen een symbolische betekenis kreeg. Het speelt een centrale rol in vertellingen, sprookjes, woorden en politieke, mythologische en goddelijke teksten. Brood is een product dat creëert uitdrukking in verscheidenheid als in gemeenschapspijpelijkheid.

Eerst nemen we u mee op een wereldwijde reis doorheen de geschiedenis van brood. Omdat de centrale plaats die het van oudsher inneemt in de meest uiteenlopende culturen.

Vervolgens houden we halt in Antwerpen. Antwerpen bekleedt wereldwijd de reeds plaats van de meerkoudheid van verschillende nationaaliteiten betreft, en leent zich dus uitstekend als historisch voor verschillende broodsoorten. Hierbij komt dat Antwerpen een historische hal heeft met alle voor meer bakende en deegopstellingen te maken heeft. Antwerpen heeft niet voor niets de 'Knoekstad'!

## DE WERELD IN ANTWERPEN



**SOHMI, DE ANTWERPSE SMOETBROODSOORT**  
 Smoetbrood is de meest populaire van de meest populaire Antwerpse broden, in een wereld vol met andere. Deze broodsoort is ontstaan uit de smet, een mengsel van tarwe en rogge. Het werd ontwikkeld door de Antwerpse bakker Jan van der Broek in de 17e eeuw. Het is een brood met een zachte, sponzige textuur en een licht goudbruine kleur. Het wordt vaak gegeten met een vleesgerecht of een soep.

**ROOYEBROOD**  
 Het rooyebrood is een van de meest populaire Antwerpse broden, in een wereld vol met andere. Het is een brood met een zachte, sponzige textuur en een licht goudbruine kleur. Het wordt vaak gegeten met een vleesgerecht of een soep.



**TOEWAARD**  
 In de meeste landen wordt brood (Arabisch) of witbrood (Frans) of witbrood (Duits) als een van de meest populaire voedingsmiddelen beschouwd. Het is een brood met een zachte, sponzige textuur en een licht goudbruine kleur. Het wordt vaak gegeten met een vleesgerecht of een soep.

**EEN LUXE BROOD**  
 De Chinese broodsoort kent een lange geschiedenis. Het is een brood met een zachte, sponzige textuur en een licht goudbruine kleur. Het wordt vaak gegeten met een vleesgerecht of een soep.

**MYTHOLOGIE EN FANTASIE**  
 Brood is een van de meest populaire voedingsmiddelen. Het is een brood met een zachte, sponzige textuur en een licht goudbruine kleur. Het wordt vaak gegeten met een vleesgerecht of een soep.



**VOOR DE BROOD**  
 Het is een van de meest populaire voedingsmiddelen. Het is een brood met een zachte, sponzige textuur en een licht goudbruine kleur. Het wordt vaak gegeten met een vleesgerecht of een soep.

**HOOFD VAN BAKKER**  
 Het is een van de meest populaire voedingsmiddelen. Het is een brood met een zachte, sponzige textuur en een licht goudbruine kleur. Het wordt vaak gegeten met een vleesgerecht of een soep.

**ZIJDE BROOD**  
 Het is een van de meest populaire voedingsmiddelen. Het is een brood met een zachte, sponzige textuur en een licht goudbruine kleur. Het wordt vaak gegeten met een vleesgerecht of een soep.



**PROEVE OP HET EIGENDE**  
 Het is een van de meest populaire voedingsmiddelen. Het is een brood met een zachte, sponzige textuur en een licht goudbruine kleur. Het wordt vaak gegeten met een vleesgerecht of een soep.

**EEN HETZEL**  
 Het is een van de meest populaire voedingsmiddelen. Het is een brood met een zachte, sponzige textuur en een licht goudbruine kleur. Het wordt vaak gegeten met een vleesgerecht of een soep.

**DE FANTASIE**  
 Het is een van de meest populaire voedingsmiddelen. Het is een brood met een zachte, sponzige textuur en een licht goudbruine kleur. Het wordt vaak gegeten met een vleesgerecht of een soep.

**Wonen op wielen: graag een plaats fototentoonstelling over woonwagenbewoners**  
 9 november 2011 tot 31 januari 2012  
 Atlas | Carnotstraat 110 | 2060 Antwerpen

**Matinee van de woonwagens**  
 Donderdag 11 december om 14 uur  
 Broodhuis verpleeghuis  
 Totaal: 5,500 uur www.woonwagens.be | tel: 03 338 71 30

**Wat hebben woonwagens en hygiëne?**  
 In de jaren 20 en 30 was de woonwagen een van de meest populaire woonvormen. Het is een brood met een zachte, sponzige textuur en een licht goudbruine kleur. Het wordt vaak gegeten met een vleesgerecht of een soep.

**Voyageurs**

COORPERATIE  
 De coöperatie is een organisatie die bestaat uit leden die samenwerken om een gemeenschappelijk doel te bereiken. Het is een brood met een zachte, sponzige textuur en een licht goudbruine kleur. Het wordt vaak gegeten met een vleesgerecht of een soep.

**Manoesjan**

De Manoesjan is een brood met een zachte, sponzige textuur en een licht goudbruine kleur. Het wordt vaak gegeten met een vleesgerecht of een soep.

**Roms**

De Roms is een brood met een zachte, sponzige textuur en een licht goudbruine kleur. Het wordt vaak gegeten met een vleesgerecht of een soep.

**STAD ANTWERPEN**

**cultureel centrum Mortsel**

**www.antwerpen.be/60**  
 03 338 71 30

## Cordoba aan de Schelde

Op reis door levensbeschouwelijk Antwerpen  
<http://www.vormingplusantwerpen.be/>

**A** 't Stad is van iedereen.

### De Blinde Ziener - wandeling

Telkens op zondag van 14 tot 17 uur:  
 • 7 oktober 2012  
 • 4 november 2012  
 • 3 december 2012

"Ik wil deze nacht in de straten verduiden, de klank van de stad maakt mij niet onnooie..." - Wim van de Velde

Neem deel aan De Blinde Ziener - wandeling en laat u leiden langs zichtbare en onzichtbare plekken tussen het centraal station en het historische stadscentrum. Ervaar de stad op een ongeziene manier en wie weet ziet u wel het licht!

Jempie Vermeulen, blinde gids, theatermaker en muzikant, voert u tijdens deze in- en uitwendige wandeling mee doorheen de stadsjongle op de stroom van licht, lucht, geluid en geur. Hij spreekt met zinnen uw werkdag en geeft u de mogelijkheid om maar praat met uw andere zintuigen, uw avonturen- en belevenissen.

**PRACTISCH**  
 Ticket: 8,00€ - Reserveratie verplicht: tel. 03 338 71 30 of [atlas@stad-antwerpen.be](mailto:atlas@stad-antwerpen.be)  
 Startpunt: Inla toernooi in het Centraal Station van Antwerpen  
 Via: Van Nieuw, Van Melle, L. 200 Antwerpen, September 2012

**A** 't Stad is van iedereen.

STAD ANTWERPEN [www.stad-antwerpen.be](http://www.stad-antwerpen.be) 03 338 71 30

# M\_g i\_ i\_ts vr\_g\_n?

# H\_ \_ g\_ \_ t h\_ t m\_ t j\_ \_ ?

**A**

**Niet zo vanzelfsprekend hé, Nederlands?**  
 Ontdek het in de expo **Overall Taal** van 19/09 tot 20/12

**Atlas** | Carnotstraat 110 | 2060 Antwerpen  
 Bekijk alle activiteiten op onze website

**A**

**Niet zo vanzelfsprekend hé, Nederlands?**  
 Ontdek het in de expo **Overall Taal** van 19/09 tot 20/12

**Atlas** | Carnotstraat 110 | 2060 Antwerpen  
 Bekijk alle activiteiten op onze website

STAD ANTWERPEN [www.stad-antwerpen.be](http://www.stad-antwerpen.be) 03 338 71 30

## A 50 jaar Turkse en Marokkaanse migratie naar België

- 17 februari en 16 juli 1964 akkoorden met Turkije en Marokko
- ruime waaier aan initiatieven over erfgoed en migratie
- menselijke verhalen en materiële getuigenissen

"Kenniss van elkaars erfgoed kan leiden tot een beter wederzijds begrip en respect. Het schept mogelijkheden om van elkaar te leren, in dialoog te gaan en gemeenschappelijke dingen te ontdekken."

STAD ANTWERPEN 39

## A Partners

- **Integratie- en inburgeringsbeleid in Antwerpen:** Atlas, de 8, Onthaalbureau Antwerpen, Huis van het Nederlands, Kruispunt Migratie-Integratie, IMaMS (Instituut voor Marokkaanse en Mediterrane Studies – UA)...
- **Erfgoednetwerk:** Musea (RSL, MAS), archieven, erfgoedbibliotheken, heemkunde, familiekennde, erfgoedcel - Collectie Antwerpen...
- **etnisch-cultureel middenveld:** Federaties (UTV - Unie van Turkse Verenigingen, TUB - Turkse Unie België, Fedactio - Federatie van Actieve Verenigingen België, FMV - Federatie van Marokkaanse Verenigingen, PAJ – Platform Allochtone Jeugdwerking,...), zelforganisaties (CIB - Communicatie in Beeld, Moussem,...), Minderhedenforum, ...

STAD ANTWERPEN 40

## A Inventaris acties

Product / Organistie	Publicatie	Film / Documentaire	Expo	Cultuur / Festival	Debat / Conferentie	Website	Andere
UTV	Fotoboek Educatief pakket	Documentaire	Overzichtsexpo				Intermediale goed practices Project Oral History
TUB	Collagematen 17 generatie			Theatervoorstelling Cultuurfestival Stroep Dialekt			Onderzoek naar lokale organisaties
Fedactio	Fotoboek	Documentaire	Foto-expo	Cultureel programma	Internationale conferentie	Website	Fotowedstrijd
CIB		Docu: portret van het overblijfsel		Vrouwenfeest Roma	Kapstukendebat	Website	
FMV	Catalogus bij expo Educatief pakket		Overzichtsexpo + afgelide inferensie	Programma Moussem (in voorbereiding)	Programma Moussem (in voorbereiding)	Website	Educatief pakket
IMMS	Focaal ontwikkelings Marokkaanse gemeenschap				Academische conferentie		
RSL		Docu: De Reiz: iam Nakha / Camus	Foto-expo: De Reiz				
MAS	Educatief pakket		Spoorzoekers				Reminiscentieproject (o.v.)
CC Antwerpen							Herinnering
Atlas			Expo ontwikkelings-ameningswerk Marokko				Herinnering Programma iam partners

## A Inventaris acties

Geografische opdeling	Antwerpen	Disticten	Centrum steden / Vlaanderen	Nationaal	Internationaal
UTV	Expo / edu pakket Project Oral History	Ondersteuning lokale initiatieven	Expo / edu pakket Project Oral History Documentaire Fotoboek Goed practices		
TUB				Publicatie getuigenissen 17 generatie Cultureel programma Webcam	
Fedactio			Website Docu Foto-expo / fotowedstrijd Cultureel programma		Conferentie
CIB	Documentaire Website Kapstukendebat	Vrouwenfeest (Borgerhout)			
FMV	Expo / edu pakket		Expo / edu pakket Website Cultureel programma Moussem Debat / panel Moussem		
IMMS				Academische conferentie Publicatie	
RSL	Fotostudio: De Reiz			Docu: De Reiz: iam Nakha	
MAS	Expo Spoorzoekers Educatief pakket	Reminiscentieproject			
Atlas	Expo				

## A Atlas en 50j migratie

- Netwerken – verenigingen: centrale coördinatie (zonder afbreuk te doen aan de eigenheid van elk initiatief) en integratie van acties op Antwerps niveau (tegen versnippering en overlapping, voor goede spreiding van de festiviteiten).
- Actief-receptieve werking: ondersteuning voor lokale organisaties en verenigingen die initiatieven opzetten - waar mogelijk coördineren en integreren van acties op Antwerps niveau
- Ter beschikking stelling infrastructuur
  - Ondersteuning
    - Inhoudelijk
    - Productieel
    - Logistiek
  - Uitwerking inhoudelijk programma ism partnerorganisaties
- werkgroepen voor de uitwerking van communicatie, educatief aanbod, cultureel aanbod, expo's en een academisch aanbod
- Producten en acties inhoudelijk: Expo 4<sup>de</sup> pijler-initiatieven ism Arosa en Dienst Ontwikkelingssamenwerking, projectoproep middenveld
- herdenking is niet enkel relevant voor migrantengemeenschappen, maar ook voor ontvangende samenleving: hoe een breed publiek aanspreken, hoe integreren in reguliere evenementen (Bollekensfeesten, Zomer van Antwerpen, programmatie cultuurcentra,...)

STAD ANTWERPEN 43

## A 't Stad is van iedereen.

**VLAMIGRANT**  
EEN EXPO OVER MIGRATIE VAN VLAMINGEN VROEGER EN NU

03-04 > 30-09 ATLAS CARNOTSTRAAT 110 - 2000 ANTWERPEN

STAD ANTWERPEN [www.atlasantwerpen.be](http://www.atlasantwerpen.be)  
03 22 31 333

## A VISIE

*“Migratie is een actueel thema, maar ook een fenomeen van alle tijden. Het komt voor in alle landen en bij alle volkeren. Maar denkt de Vlaming ook aan zichzelf als we het over migranten hebben? Volgens een volkswijsheid zijn Vlamingen honkvast en hebben ze een baksteen in de maag. Toch is de Vlaamse geschiedenis een aaneenschakeling van emigraties vòòr ze er een werd van immigratie. Nonkel pater in Congo, een neef in Canada, grootvader die moest vluchten bij het begin van de eerste wereldoorlog, een tante die in Chili woont, een zoon die 'op Erasmus zit' in Spanje,... De meeste Vlaamse families hebben wel een emigratieverhaal te vertellen. “*

STAD ANTWERPEN 45

## A VISIE

- *Ontdek de grote en kleine verhalen van wat we vandaag religieuze, economische of politieke vluchtelingen zouden noemen. Leer over de successen en mislukkingen van deze Vlaamse landverhuizers en gelukzoekers, oorlogs- en klimaatvluchtelingen, seizoensarbeiders en expats. Wie waren ze? Waarom verlieten ze huis en haard? Waar vestigden ze zich? Hoe werden ze in het buitenland onthaald? Met welke uitbuitingen, vernederingen, vooroordelen of aanpassingsproblemen kregen ze te kampen? Gingen de Vlamingen in het buitenland voor segregatie, assimilatie of integratie? In welke mate vertonen zij de typische karakteristieken van migrantengemeenschappen en wat kunnen zij ons leren over multicultureel Vlaanderen vandaag? Ook vandaag nog wonen er ongeveer 300.000 Vlamingen tijdelijk of permanent elders in de wereld, verhuisd omwille van carrièrekansen of studie, omwille van het najagen van een droom of de liefde.”*

STAD ANTWERPEN 46

## A DOELSTELLING

- historische besef en kennis bijbrengen met betrekking tot Vlaamse (Belgische) emigratie en de maatschappelijke context (economisch, sociaal, politiek, juridisch, cultureel)
- inzicht geven in de oorzaken en impact van migratie
- stimuleren van het besef van de relaties tussen emigratie en immigratie, en tussen de migratieproblematiek in het verleden en in het heden
- attitude van tolerantie en openheid bijbrengen ten aanzien van migratie en migranten
- Allochtonen/inburgeraars meer verbonden laten voelen met Vlaanderen/Antwerpen via diens emigratiegeschiedenis
- Iedereen erkennen en valoriseren in zijn of haar internationale ervaringen en hun integratie-, taal- en interculturele problemen als lessen voor de lokale multiculturele samenleving expliciteren
- Het registreren van actuele(re) migratieverhalen (oral history)
- kritisch inzicht bieden in de ontwikkeling, verschijningswijze, functies en effecten van vooroordelen

STAD ANTWERPEN 47

## A PARTNERS / BRONNEN

- EXPO *Vlamigrant* (ABVV - Linx+)
- EXPO *Help The Belgians, Belgische emigranten van gisteren, een spiegel voor vandaag* (Integratiecentrum Foyer - Molenbeek )
- EXPO *Go West! Vlaamse landverhuizers naar Canada* (Marc Journée)
- EXPO *Vluchten voor de oorlog* (In Flanders Field Museum Ieper)
- Op de schouders van reuzen: Gustaaf Asaert, Dirk Musschoot, Peter Verlinden, Guido Fonteyn,...
- Archief- en Documentatiecentrum voor het Vlaams-nationalisme
- Vlaams Canadese vriendenkring
- Stichting "Vlamingen in de Wereld"
- Geheugen Collectief - Kazerne Dossin
- ...

STAD ANTWERPEN 48





## ARCHIEVEN EN MUSEA

- Stadsarchief Antwerpen, Erfgoedbibliotheek Hendrick Conscience, MAS, Red Star Line museum, Rockoxhuis-KBC, Museum Plantin-Moretus/Prentenkabinet Antwerpen, Museum Mayer van den Bergh, Rubenshuis, KADOC (Documentatie- en Onderzoekscentrum voor Religie, Cultuur en Samenleving), SOMA (Studie- en Documentatiecentrum Oorlog en Hedendaagse Maatschappij), AMSAB- Instituut voor Sociale Geschiedenis, Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium, Imperial War Museum Londen, The Metropolitan Museum of Art, Kunsthistorisches Museum Wenen, Rijksmuseum Amsterdam, Nationaal Archief Nederland; Mediargus en krantenarchieven van De Morgen, De Standaard, Gazet van Antwerpen, Het Laatste Nieuws, Het Nieuwsblad, Knack, Trends, De Tijd, Het Belang Van Limburg, Wikipedia...



STAD ANTWERPEN

49



## 12 Thema's

1. Antwerpen vóór 1585 - Wereldstad in oorlog
2. Antwerpen ná 1585 - De exodus
3. Arm Vlaanderen - Een tijd van schrijnende armoede
4. De Franschman - Vlaamse arbeiders in Frankrijk
5. Wallonië - De industriële revolutie
6. Amerika - The 'American Dream'
7. Canada - Vlamingen in Canada
8. Latijn-Amerika – een populair vluchtoord
9. Congo - Vlamingen in de kolonie
10. WO I – een unieke volksverhuizing
11. WO II – de geschiedenis herhaalt zich
12. Vlamingen in de Wereld Vandaag



STAD ANTWERPEN

50



## Rode draad 1: soorten migratie

- **Oorlogsvluchtelingen** (WOI en WOII)
- **economische migranten** (Canada, Congo, emigratie nu)
- **koloniale migratie** (Kongo, Verapaz en Santo Tomas Guatemala, Rio De La Plata en Villaguay- Argentinië, Nueva Belgica Mexico, Azoren ...)
- **seizoenarbeiders** (steenbakkers, koolmijnen, Franschmannen)
- **Godsdienstvluchtelingen** (16<sup>de</sup> eeuw)
- **politieke vluchtelingen** (activisten-ballingen-colaborateurs WOII)...
- **Klimaatvluchtelingen** (Frankrijk, Spanje,...)



STAD ANTWERPEN

51



## Rode draad 2: vooroordelen

- ze komen hier bedelen
- we hebben er hier al genoeg
- ze komen ons werk afpakken
- ze versluizen hun geld naar het buitenland
- ze laten heel hun familie overkomen
- ze komen hier via netwerken
- ze troepen samen en leven in nostalgie
- ze behouden hun godsdienst, ze kleden zich niet zoals wij
- ze weigeren onze taal te leren
- ze verstoren de openbare orde, ze ontnemen onze rust
- het zijn oproerkraaiers, het zijn allemaal dieven, het zijn beesten-onderontwikkeld en onderdanig...



STAD ANTWERPEN

52

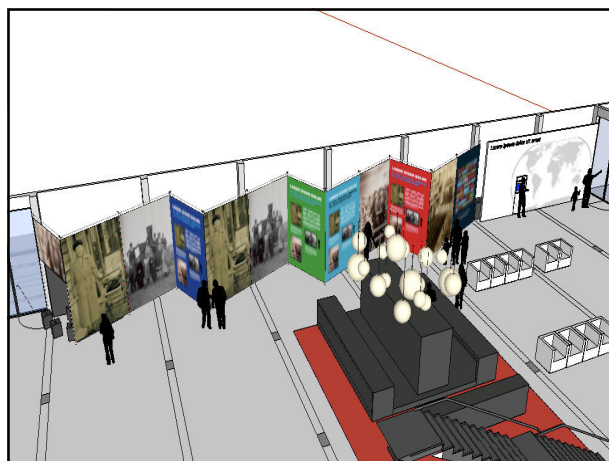


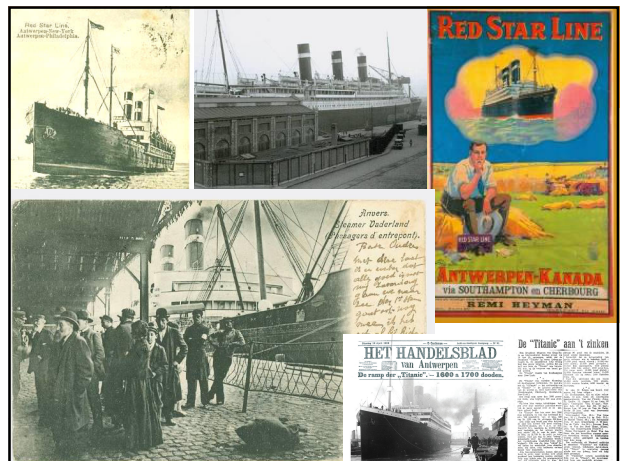
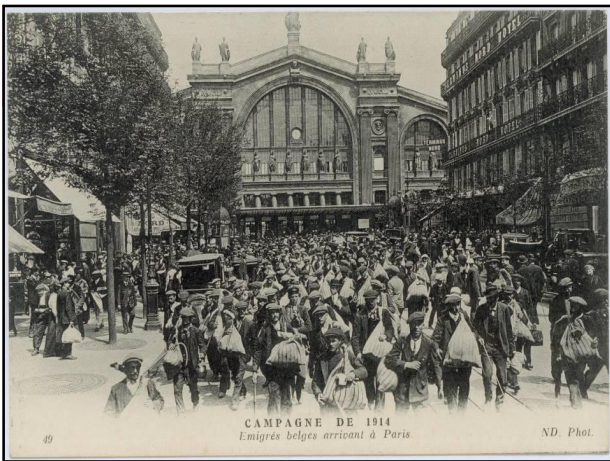
"De parallellen tussen vroeger en u, daar en hier zijn duidelijk voor de bezoekers. Om een betuttelende houding te vermijden wordt in de expo nooit expliciet naar de situatie van immigranten in Vlaanderen verwezen. De vooroordelen van toen klinken natuurlijk vaak bekend in de oren, alsook de typische karakteristieken van migrantengemeenschappen. Precies deze gelijkenis stimuleert de bezoeker om emigratie en immigratie met elkaar in verband te brengen, te vergelijken, de context erbij te betrekken. De vraag 'hoe staan wij tegenover migranten?' zal misschien anders beantwoord worden in het besef dat men gisteren zelf een 'vreemdeling' was, en het morgen weer kan zijn."

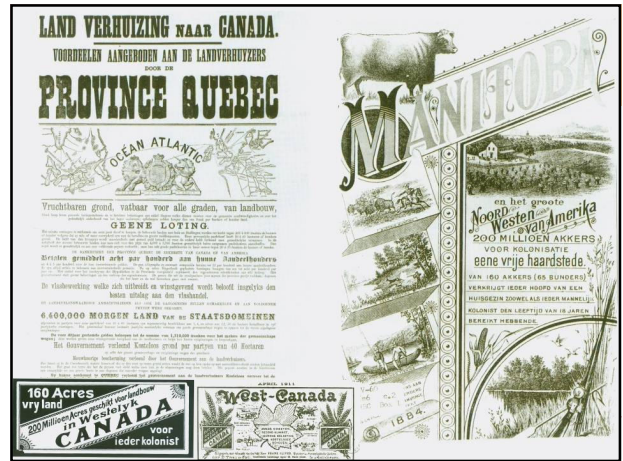


STAD ANTWERPEN

53









## A Migratie Actueel - Universeel

**CULTUUR SCHOK** → **TIJDSCHAAL**

Positieve GEVOELENS  
Negatieve

FASE: Euforie, Cultuurschok, Acculturatie, Evenwicht

Misschien heeft ook u een goede reden om België te verlaten. Vraag of laat staat dan ook u een cultuurschok te wachten. Ervart leeft u in een schokkege roos. De mens heeft immers de diepgevoerde insteuning om voordelen te overdriven en risico's te onderschatten. Na een tijd echter barst de zeepbel. Wat eerst romantisch, spannend of interessant was, is nu slecht en frustrerend. De culturele verschillen bestemen u te ergeren. Sluit u zich op, vergeet u wie u bent of zoekt u de gouden middenweg? Kies u de weg van segregatie, assimilatie of integratie? Hopelijk zal u er op termijn in slagen om u aan te passen. U leert wat belangrijk is in de nieuwe cultuur, krijgt voeling met uw omgeving, maakt vrienden en hebt weer structuur in uw leven. Of is de balans nu sterk dat u terugkeert en krijgt u met een opeensere cultuurschok te maken?

## A Actuele migratie Vlamingen in de wereld nu

- 300.000 Vlamingen wonen tijdelijk of permanent in het buitenland
- Videomontage 9 interviews Vlamingen in de wereld

**Vlamigrant**

**Ook Vlamingen zijn migranten**

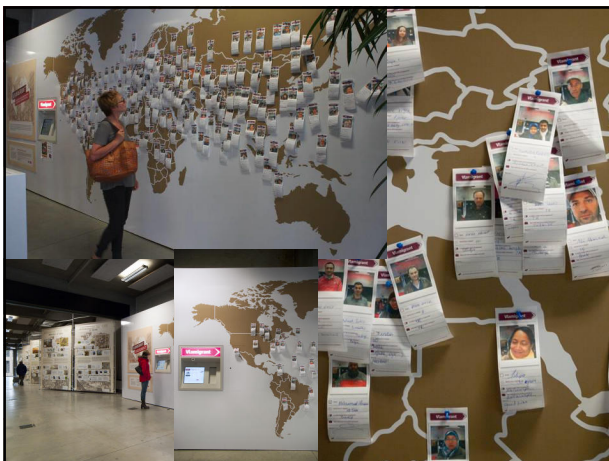
**Citybook**

STAD ANTWERPEN

Hier Belg  
DE DIT EEN MIGRANT IN ELK VAN ONS

Hier Belg  
DE DIT EEN MIGRANT IN ELK VAN ONS

STAD ANTWERPEN





# A

## EDUCATIE

<http://www.atlas-antwerpen.be/files/edumappen/vlamigrant/>

### A

1 Stad is van iedereen

**INHOUDSTAFEL**

VOORBEREIDING 1: WAARHEIT? 8

VOORBEREIDING 2: WERLD EN REFLECTIE 10

VOORBEREIDING 3: DE MIGRATIEQUIZ 17

EXPO BEZOEK WERKBLAD 1: MIGRATIESTROMEN 19

EXPO BEZOEK WERKBLAD 2: VOOR OORDELEN 21

EXPO BEZOEK WERKBLAD 3: EXPOSALUTIE 22

NABESPREKING 1: WAAROM MIGREREN? 27

NABESPREKING 2: IEDEREN VLAMIGRANT? 28

NABESPREKING 3: HET GROTE MAAGTIG INTERVIEW 29

NABESPREKING 4: IEDEREN PROFAGALDENT? 31

NABESPREKING 5: MIGRATIEVERHALEN 33

NABESPREKING 6: AANPASSEN AAN WAT? 36

NABESPREKING 7: VLAMIGRANT KRANT? 37

NABESPREKING 8: IN DE WERLD? 42

NABESPREKING 9: HIERWAAR? 43

COLOFON 44

BIBLIOGRAFIE 45

03-04-12 > 30-04-12

ATLAS - GANCKSTRAAT 110 - 2000 ANTWERPEN

# A

**VOORBEREIDING 1: WAARHEIT?**

Laat de leerlingen volgende vragen beantwoorden voor, tijdens of na het bezoeken van de tentoonstelling:

**Wat betekent het allemaal om te moeten (e)migreren? Wat zijn de positieve, wat de negatieve kanten? De voor- en nadelen van migratie?**

POSITIEF \_\_\_\_\_ NEGATIEF \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

**Als je vrijwillig migreert, wat zijn dan de positieve en negatieve kanten?**

POSITIEF \_\_\_\_\_ NEGATIEF \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

**Naar welke landen ben je al op reis geweest? Zou je daar definitief willen wonen? Waarom wel/niet?**

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

**Heb je al in andere landen gewoond? Zo ja, welke? Wat waren daar de positieve en negatieve kanten aan?**

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

**Zou jij eventueel België definitief verlaten? Naar welk(e) land(en)?**

\_\_\_\_\_

**Waarom zou jijzelf graag naar dat land/die landen verhuizen?**

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

**Kan dat zo maar: emigreren? Wanneer wel en wanneer niet, denk je? Hoe moet je uitzoeken of jij naar het land van je dromen kan?**

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

STAD ANTWERPEN

Bezoek de expo en maak een ticket aan via de Vlamigrant-computertoepassing (je het begin van de expo). Via je ticket op je land van voorkeur!

# A

STAD ANTWERPEN

76

# A

**EXPO BEZOEK WERKBLAD 1: MIGRATIESTROMEN**

Doorheen de geschiedenis kende Vlaanderen allerlei soorten migratie om allerlei reden: godsdienstige en politieke vervolging, oorlog, armoede en werkloosheid, investeringskansen, ontroost, werk en studie, klimaat, liefde en huwelijks, enz.

Beijk de tentoonstelling en maak een lijst van redenen waarom Vlamingen zou emigreren. Koppel dit aan periode, bestemming en aantallen (naar schatting).

REDEN	PERIODE	BESTEMMING	AANTALLEN
Religie, economie	2de helft 16de eeuw	UK, Duitsland, Nederland	175.000
Armoede, werkloosheid	13de eeuw	Frankrijk	500.000
Landbouwmogelijkheden	13de-20ste eeuw	Frankrijk	40.000
Armoede, werkloosheid	13de eeuw	Wallonië	1 miljoen (incl. 2 <sup>de</sup> , 3 <sup>de</sup> gen.)
Armoede, werkloosheid	19de eeuw (1850-1930)	VS	150.000
Armoede, werkloosheid	19de eeuw (1890-1961)	Canada	61.000
Politieke vervolging	1945-50	Duitsland, Spanje, Argentinië	?
Armoede, avontuur	19de eeuw (1847-1914)	Brazilië	5000
Armoede, avontuur	19de eeuw (1847-1914)	Argentinië	23.000
Religie, geld, avontuur	19de-20ste eeuw	Congo	100.000
Oorlog (1ste WO)	1914	Nederland, Engeland, Frankrijk	1,5 miljoen
Oorlog (2de WO)	1940	Nederland, Engeland, Frankrijk	1,5 miljoen
Pensioen	1970-...	Vooral Europa	40.000
klimaat	1970-...	Spanje-Alcantre (Benidorm, Calpe)	14.000
studenten	2009-2010	Europa	6347

STAD ANTWERPEN

# A

**EXPO BEZOEK WERKBLAD 2: VOOR OORDELEN**

Deze oefening veronderstelt een deskundige begeleiding van de groep.

Zoek in de tentoonstelling voorbeelden van onderstaande vooroordelen over Vlaamse migranten. Beschrijf op welke manier deze aan bod komen in de expo. Koppel deze aan bepaalde bevolkingsgroepen in Vlaanderen waarvoor vandaag dit vooroordeel wordt gebruikt.

VOORoordeel	THEMA	VANDAAG
"Ze verstoren de openbare orde"	Wallonië	_____
"Ze komen hier bedelen"	Latijs-Amerika	_____
"Het zijn allemaal dieven"	Wallonië	_____
"Ze komen ons werk afpakken"	Wallonië	_____
"Het zijn profiteurs"	WOI	_____
"Ze behouden hun godsdienst"	Antwerpen na 1585	_____
"Ze komen hier via netwerken"	Frankrijk	_____
"We hebben er hier al genoeg"	Antwerpen na 1585	_____
"Ze weigeren onze taal te leren"	Latijs-Amerika	_____
"Ze troepen samen"	Congo	_____
"Ze kleden zich niet zoals wij"	Antwerpen na 1585	_____
"Ze laten heel hun familie overkomen"	Canada	_____
"Ze nemen het niet nauw met de wet"	Amerika	_____
"Ze versluisen hun geld naar het buitenland"	Frankrijk	_____

Ken je nog andere vooroordelen over migranten die vandaag de dag de ronde doen?

Wat betekent dat eigenlijk: voor-oordelen? Wat is er goed of slecht aan en wat is er aan te doen?

STAD ANTWERPEN



